

P6_TA(2008)0186

Tšaad

Euroopa Parlamendi 24. aprilli 2008. aasta resolutsioon olukorra kohta Tšaadis

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse oma 27. septembri 2007. aasta resolutsiooni Euroopa julgeoleku- ja kaitsepoliitika operatsiooni kohta Tšaadis ja Kesk-Aafrika Vabariigis¹ ning 13. detsembri 2007. aasta resolutsiooni Ida-Tšaadi kohta²;
- võttes arvesse nõukogu 28. jaanuari 2008. aasta otsust 2008/101/ÜVJP Euroopa Liidu sõjalise operatsiooni käivitamise kohta Tšaadi Vabariigis ja Kesk-Aafrika Vabariigis (EUFOR Tchad/RCA)³;
- võttes arvesse ÜRO Julgeolekunõukogu 25. septembri 2007. aasta resolutsiooni 1778(2007), milles nähakse ette mitmemõõteline rahvusvaheline kohalolek Tšaadi idaosas ja Kesk-Aafrika Vabariigi kirdeosas, sealhulgas Euroopa julgeoleku- ja kaitsepoliitika missioon EUFOR TCHAD/RCA;
- võttes arvesse ÜRO Julgeolekunõukogu 31. juuli 2007. aasta resolutsiooni 1769(2007), millega loodi esialgu kaheteistkümneks kuuks Aafrika Liidu ja ÜRO ühisoperatsioon Därfüris (UNAMID);
- võttes arvesse Tšaadi presidendi ja N'Djamena relvastamata opositsiooni vahel 13. augustil 2007. aastal allkirjastatud poliitilist kokkulepet selle kohta, et tugevdada demokraatiaprotsessi Tšaadis kõigi oluliste Tšaadi võimu- ja opositsioonierakondade osalusel, ning 2009. aastaks planeeritavate parlamendivalimiste korraldamise kohta;
- võttes arvesse 13. märtsil 2008. aastal Dakaris sõlmitud mittekallaletungilepingut Tšaadi ja Sudaani riigipeade vahel, mis toimus Islami Konverentsi Organisatsiooni tippkohtumise käigus ja presidentide Abdoulaye Wade (Senegal) ja Omar Bongo (Gabon) patronaaži all;
- võttes arvesse AKV-ELi partnerluslepingut (Cotonou leping)⁴, eelkõige selle humanitaar- ja erakorralise abi peatükki;
- võttes arvesse rahvusvahelisi inimõiguste konventsioone ja muid inimõigusi käsitlevaid dokumente;
- võttes arvesse kodukorra artikli 115 lõiget 5,

¹ Vastuvõetud tekstid, P6_TA(2007)0419.

² Vastuvõetud tekstid, P6_TA(2007)0630.

³ ELT L 34, 8.2.2008, lk 39.

⁴ EÜT L 317, 15.12.2000, lk 3.

- A. avaldades muret selle üle, et alates 3. veebruarist 2008 pole tulnud teateid demokraatliku opositsioonierakondade liidu kõneisiku Ibni Oumar Mahamat Salehi ega teiste poliitvangide kohta;
- B. avaldades muret opositsiooniparteide lihttoetajate ja liidrite vahistamise üle pärast mässuliste katset president Idriss Déby Itno 2008. aasta veebruaris kukutada;
- C. arvestades, et president Déby on kasutanud relvastatud vastupanuliikumisega puhkenud konflikti rahumeelsete tsiviilisikutest opositsiooniliidrite vahistamiseks;
- D. arvestades, et Tšaadi julgeolekujõud on süüdi karistamatutes kohtuvälistes hukkamistes, piinamistes, meelevaldsetes vahistamistes ning inimõiguste kaitsjad ja ajakirjanikud on pidevalt vahistamise, ebaõiglase kohtupidamise ja vangistamise ohus, mis on vastuolus nende sõnavabadusega;
- E. arvestades, et Tšaadi president kasutas eriolukorda, et anda korraldus 1994. aasta ajakirjandusvabaduse seaduse tühistamiseks, ning välisajakirjanduse korrespondentidel tuleb teavitamiskohustuse täitmisel kokku puutuda suurte raskustega;
- F. arvestades, et presidendi dekreedis, millega nähakse ette 2. ja 3. veebruari 2008 sündmuste asjus uurimiskomisjoni moodustamine, ei tagata nimetatud komisjoni erapooletust;
- G. olles mures Tšaadi idaosas valitseva julgeolekuolukorra pärast, mis on alates 2006. aastast halvenenud Tšaadi julgeolekujõudude ja Tšaadi mässuliste vaheliste kokkupõrgete ning Janjaweedi relvarühmituste ja Sudaanist pärit väesalkade rünnakute tõttu, millele lisanduvad veel banditism ja humanitaarorganisatsioonide ründamine;
- H. arvestades, et kriisi lahendamiseks tuleb kõikehõlmava poliitilise leppimisprotsessi abil, millel on elanikkonna toetus, tegeleda selle algpõhjustega, et saavutada rahu, turvalisus ja areng;
- I. arvestades, et Tšaadi uus peaminister Youssouf Saleh Abbas kinnitas, et peab esmatähtsaks ülalnimetatud 13. augustil 2007. aastal Euroopa Liidu eestkostel sõlmitud kokkulepete elluviimist;
- J. arvestades, et demokraatliku opositsioonierakondade liit, mis tegutseb peamise opositsioonijõuna, nõustus vajadusega luua laiapõhjaline valitsus;
- K. arvestades, et 2008. aasta aprilli alguses leidis Adé piirkonnas aset uusi kokkupõrkeid valitsuse vägede ja mässuliste relvajõudude vahel;
- L. arvestades läbirääkimiste alustamist Tripolis valitsuse esindajate ja mässuliste esindajate vahel;
- M. arvestades, et kaheteistkümnes põgenikelaagris Tšaadi idaosas on juba üle 250 000 Sudaani põgeniku; arvestades, et 2008. aasta veebruaris, kui pinged Dārfūris kasvasid, lisandus neile vähemalt 12 000 uut põgenikku;

- N. arvestades, et Tšaadis on juba üle 57 000 põgeniku Keks-Aafrika Vabariigist ning rõhuv enamik neist paikneb maa lõunaosas asuvas neljas põgenikelaagris; arvestades, et lisaks nimetatud põgenikele on Tšaadi idaosas ligikaudu 180 000 riigi sees ümber asunud isikut, kes on riigi sees ümber asunud ja teevad seda jätkuvalt, et põgeneda rahvustevahelise vägivalla eest; arvestades, et EUFORi kohalesaatmine võib aidata luua tingimusi riigi sees ümberasustatud isikute tagasipöördumiseks, kuid sellist tagasipöördumist ei tohi tagant kiirustada;
- O. arvestades, et EUFORi missiooni kohalesaatmine, millel on ÜRO Julgeolekunõukogu heakskiit, on muutunud hädavajalikuks muu hulgas seetõttu, et ÜRO-l ja ELil on “vastutus kaitsta” kõnesoleva piirkonna tsiviilisikuid kõikide võimalike vahenditega ning pakkuda humanitaarabi ja tagada humanitaarabitöötajate turvalisus;
- P. arvestades, et mitmed mässuliste rühmitused okupeerivad jätkuvalt osa Tšaadi territooriumist, paiknedes mõlemal pool Tšaadi-Sudaani piiri;
- Q. arvestades, et Tšaad on süüdistanud Sudaani mittekallaletungilepingu rikkumises ning mässuliste väljaõpetamises ja relvastamises, et saata neid uutele rünnakutele Tšaadi valitsuse vastu; arvestades, et Sudaani valitsus eitab igasugust seotust mässulistega;
- R. arvestades, et 13. märtsil 2008. aastal Dakaris Islami Konverentsi Organisatsiooni tippkohtumise käigus allkirjastatud rahulepinguga loodud kontaktrühm on juba kogunenud, et uurida Tšaadi valitsuse süüdistusi Sudaani valitsuse vastu Tšaadi mässuliste toetamise pärast;
- S. arvestades, et EL on kinnitanud valmidust tegutseda kõnesolevas konfliktis vahendajana;
- T. arvestades, et üle 4,5 miljoni inimese Därfüris ja Tšaadi isaosas vajavad eluks humanitaarabi ning pidev võitlus pärsib maailma toiduabi programmi tegevust Tšaadi idaosas, takistades juurdepääsu mõnedele põgenikelaagritele ja põhjustades viivitusi toidu kohaletoimetamisel teistesse laagritesse;
- U. arvestades, et pärast Sudaani konflikti kandumist Tšaadi on Tšaadi tsiviilisikud pidanud taluma mitmeid inimõiguste rikkumisi, nagu külade põletamine ja rüüstamine ning vägivald naiste vastu, sealhulgas vägistamine;
- V. arvestades, et ebastabiilne poliitiline olukord ja relvakonflikt Tšaadis raskendavad Därfüri põgenike olukorda, eelkõige pärast Tšaadi valitsuse hiljutisi ähvardusi saata edaspidi Därfürist saabuvad pagulased riigist välja;
- W. arvestades, et 2008. aastal kaheksa ÜRO agentuuri ja 14 valitsusvälise organisatsiooni ettepanekul korraldatud Tšaadile humanitaarabi andmise kampaania raames otsitud 290 miljonist USA dollarist, on kohale toimetatud vähem kui 20 %;
- X. arvestades, et maailma toiduabi programmi agentuuril tuleb olla võimeline viima enne vihmaperioodi algust kuu kuu toiduvärskeid põgenikelaagritesse ja riigi sees ümber asunud isikute asupaikadesse;

- Y. arvestades, et ka toiduainete hindade järsk tõus on maailma toiduabi programmi agentuuri jaoks suur probleem, mis tähendab, et kõnesolev agentuur vajab järgmistel kuudel veelgi suuremat tuge, et rahuldada asjaomase piirkonna vajadus toiduainete järele;
- Z. arvestades, et laste kaitse peab jätkuvalt olema esmase tähtsusega eesmärk ning Tšaadi laste suhtes on toime pandud raskeid inimõiguste rikkumisi, nagu värbamine relvajõududesse ja väesalkadesse ning ärakasutamine nende poolt, erineval otstarbel röövimine, inimkaubandus ning, eelkõige tütarlaste puhul, vägistamine ja seksuaalne vägivald;
- AA. arvestades, et vähem kui 20 % Tšaadi lastest käib koolis, samal ajal kui hinnanguliselt 7 000 kuni 10 000 last (alla kaheksateistaastast) on tegutsemas sõdurina,
1. kinnitab oma solidaarsust Tšaadi rahvaga, eriti käimasoleva konflikti ohvritega;
 2. väljendab sügavaimat muret Ibni Oumar Mahamat Salehi saatuse pärast, kelle kohta puuduvad andmeid pärast tema vahistamist 3. veebruaril 2008. aastal; peab Tšaadi võime isiklikult vastutavaks tema tervisliku seisundi eest ning nõuab neilt vajalike meetmete võtmist tema viivitamatuks vabastamiseks;
 3. mõistab hukka opositsioonipoliitikute ja ajakirjanike tagakiusamise ja meelevaldsed vahistamised; kutsub Tšaadi valitsust lahendama ikka veel vahistatud opositsioonipoliitikute ja ajakirjanike olukorra, tegelema nende juhtumitega kooskõlas õigusriigi aluspõhimõtetega ning lõpetama kõik meelevaldsed vahistamised ning tooma kohtu ette isikud, kes on rikkunud inimõigusi;
 4. tuletab meelde, et Tšaadi valitsusel on rahvusvaheline kohustus teavitada poliitvangide perekonnaliikmeid nende asukohast;
 5. palub Tšaadi valitsusel täita kõiki inimõigusi käsitlevaid rahvusvahelisi õigusakte, millega riik on ühinenud;
 6. juhib tähelepanu asjaolule, et ühtegi parlamendiliiget ei tohiks vangistada, võtmata temalt enne parlamendiliikme puutumatus;
 7. rõhutab, et Tšaadi poliitikas tuleb parandada rahvuslikku ja geograafilist esindatust; toonitab asjaolu, et Dārfūri kriis ei ole kõigi Tšaadi probleemide põhjus, sest humanitaarolukord on kujunenud alles viimase kuue aasta jooksul; rõhutab, et Tšaadil on olnud siseprobleeme rohkem kui nelja aastakümne vältel; mõistab hukka kõik Tšaadi valitsuse katsed kasutada Sudaani ja Dārfūri kattevajuna, et varjata poliitilisi erimeelsusi Tšaadis, pikendades sellega poliitiliste rahutuste perioodi riigis;
 8. kutsub kõiki pooli, eelkõige Tšaadi valitsust, täitma oma kohustust luua eeldused rahvusvahelistele standarditele vastavate vabade ja õiglaste valimiste toimumiseks 2009. aastal;
 9. juhib tähelepanu asjaolule, et ilma avameelse üleriigilise lepitusprotsessi ja kõigi osapoolte vahelise üldise dialoogita ei ole võimalik leida ühtegi püsivat lahendust õigusriigi ja tõelise demokraatia põhimõtetele rajaneva õiglase ja üldise rahu

saavutamiseks; võtab teadmiseks uue peaministri väljendatud kavatsuse viia ellu 13. augusti 2007. aasta kokkulepped;

10. kinnitab, et võimalikult kiiresti tuleb alustada reaalset, igakülgsset ja kõikehõlmavat Tšaadi sisest dialoogi; rõhutab, kui oluline on kaasata mässulised rühmitused poliitilisse protsessi ning ergutab kõiki osapooli, sealhulgas Tšaadi valitsust ja ELi otsima võimalusi läbirääkimiste pidamiseks relvastatud opositsioonijõududega nii peaaegu, kui nad nõustuvad täieliku ja tingimusteta relvarahuga;
11. kutsub Aafrika Liitu hõlbustama igakülgsse dialoogi pidamist, mille eesmärk on üldise rahuprotsessi tagamine ja demokraatlike valimiste ettevalmistamine;
12. kutsub ELi jätkama 13. augusti 2007. aasta kokkuleppe kohaldamise järelevalvet, et alustada võimalikult kiiresti igakülgsset poliitilist lepitusprotsessi kooskõlas demokraatia põhimõtetega;
13. kinnitab taas oma põhimõttekindlat vastuseisu kõigile võimuhaaramise katsetele relvade abil; mõistab kindlalt hukka mässuliste rühmituste jätkuva sõjategevuse Tšaadis;
14. tunnustab Euroopa julgeoleku- ja kaitsepoliitika missiooni EUFOR TCHAD/RCA vajalikkust põgenike ja ümberasustatute laagrite ja humanitaarorganisatsioonide julgeoleku erapooletul ja kõige neutraalsemal viisil tagamisel; avaldab kahetsust, et EURFORI vägede koosseis ei peegelda piisavalt Euroopa Liidu mitmekesisust. ning kutsub liikmesriike, kes seda veel teinud pole, andma oma panuse vägede koosseisu ja vajalikesse vahenditesse, et tagada selle euroopalik olemus; kutsub liikmesriike ja nõukogu võtma missiooni tegevuses arvesse soolist aspekti ja inimõigusi;
15. rõhutab, et nimetatud vägede käsutuses peavad olema kõik vajalikud vahendid ja nad peavad neid kasutama ohustatud tsiviilisikute kaitsmiseks, järgides seejuures täielikult inimõigusi käsitlevat rahvusvahelist õigust ja rahvusvahelist humanitaarõigust; nõuab tungivalt, et kõik konflikti pooled järgiksid inimõigusi ja humanitaarõigust, lõpetaksid kõik rünnakud põgenikele, riigi sees ümberasustatud isikutele ja tsiviilisikutele kõnesolevas piirkonnas ning lubaksid humanitaarorganisatsioonidel aidata kannatavat tsiviilelanikkonda;
16. väljendab taas sügavat muret üha tõsisemaks muutuva humanitaar- ja julgeolekuolukorra pärast Tšaadis ning kutsub rahvusvahelist üldsust suurendama toetust 2008. aastal Tšaadile humanitaarabi andmise kampaania raames; rõhutab, et kiiresti on vaja annetusi, et tagada ostude tegemise lõpetamine lähikuudel, et toiduabi jõuaks Ida-Tšaadi õigel ajal; toonitab, et sellised rahalised vahendid peaksid olema kättesaadavad juba aasta ette, et katta taolisi hädavajadusi;
17. väljendab sügavat muret negatiivse mõju pärast, mida humanitaarkriis avaldab piirkonna stabiilsusele; soovib kõige kiiremas korras kokku kutsuda rahvusvahelise piirkondliku konverentsi, et arutada Tšaadi ja tema naaberriikide keerulisi suhteid;
18. kutsub sellega seoses Tšaadi ja Sudaani valitsusi täitma ja järgima 13. märtsi 2008. aasta mittekallaletungilepingut;

19. kutsub Tšaadi ja Sudaani valitsust viivitamata lõpetama igasuguse toetuse andmise relvarühmitustele Därfüris ja Ida-Tšaadis, täitma oma kohustusi tõkestamaks relvarühmitustel ühise piiri ületamist, lahendama erimeelsused poliitilise dialoogi abil ning võtma kõik vajalikud meetmed praeguse olukorra stabiliseerimiseks;
20. nõuab inimõiguste rikkumise juhtumite, inimsusevastaste kuritegude, naiste ja laste suhtes seksuaalse vägivalla kasutamise juhtumite ning põgenikelaagrites ja riigi sees ümberasustatud isikute laagrites meeste ja laste sunniviisilise värbamise juhtumite kindlakstegemist, neist teada andmist ning selle eest kohtu alla andmist ja karistamist vastavalt inimõigusi käsitlevatele rahvusvahelistele õigusaktidele;
21. avaldab toetust ÜRO Kesk-Aafrika Vabariigi ja Tšaadi missiooni (MINUCRAT) tegevusele, kelle ülesanne on abistada Tšaadi kohtu- ja vanglasüsteeme ning õpetada välja Tšaadi humanitaarkaitse politsei, kelle ülesanne on hoida korda põgenikelaagrites ja riigi sees ümberasustatud isikute elukohtades;
22. rõhutab, kui oluline on viia läbi selge sõnumiga avalikkuse teavitamise kampaaniaid, et EUFOR saaks teavitada mitte ainult kohalikku elanikkonda, vaid ka valitsusväliseid organisatsioone oma kohaoleku eesmärgist piirkonnas;
23. väljendab pettumust seoses asjaoluga, et EUFORi väed ei ole veel jõudnud Guereda piirkonda, mis on üks keerulisemaid piirkondi etniliste erimeelsuste ja põgenike suure sisserände tõttu; tunneb muret asjaolu pärast, et kõnesolev piirkond on jäänud kaitseta ning nõuab tungivalt EUFORi vägede võimalikult kiiret paigutamist nendele aladele, et tagada turvalisus selles ohtlikus piirkonnas;
24. rõhutab, et riigi sees ümberasustatud isikute probleemi lahendamisel Tšaadis tuleb arvesse võtta kohaliku elanikkonna enda ja valitsuse arvamust; soovitab, et lepituskavad hõlmaksid nii riigi sees ümberasustatud isikuid kui ka kohalikku elanikkonda;
25. väljendab rahulolu seoses asjaoluga, et 10. Euroopa Arengufondi raames on ette nähtud ümberasustatud isikuid ja põgenikke vastuvõtivate alade taastamine ja ülesehitamine;
26. rõhutab asjaolu, et inimõigused peavad leidma kindla koha Tšaadi haridussüsteemides ning võimalikult kiiresti tuleb alg- ja keskkoolides rakendada inimõigustealase koolituse tegevuskavad; märgib, et EUFORil võiks olla oma osa laste värbamise tõkestamisel mässuliste rühmituste poolt, tehes koostööd kogukonna juhtidega lapsi varitsevast ohust teavitamisel;
27. palub vabastada kõik alla 18aastased lapsed Tšaadi väejõudude teenistusest, sealhulgas relvastatud omakaitserühmitustest ja muudest Tšaadi valitsuselt toetust saavatest poolsõjaväelistest rühmitustest, ning andma nad üle perekondadele või asjakohastele lastekaitseasutustele;
28. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, Aafrika Liidule, Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni peasekretärile, AKV-ELi parlamentaarse ühisassamblee kaaspresidentidele ning Tšaadi, Kesk-Aafrika Vabariigi ja Sudaani presidendile, valitsusele ja parlamendile.